

ГЕНИТИВ ВРЕМЕНИ В ГОВОРЕ СЛАТИНСКОГО КРАЯ ОКОЛО БАНЯ-ЛУКИ (РЕСПУБЛИКА СЕРБСКАЯ)

Дияна М. Црняк

Доктор филологических наук, профессор,
филологический факультет
Университета Баня-Луки
Почтовый адрес: Бульвар воеводы Петра
Бойовича, 1А,
Баня-Лука, 78000,
Республика Сербская, Босния и Герцеговина
Электронный адрес: dijana.crnjak@ff.unibl.org

Биляна М. Савич

Доктор филологических наук,
научный сотрудник,
Институт сербского языка
Сербской академии наук и искусств
Почтовый адрес: ул. Кнеза Михаила, 36/1,
Белград, 11000, Сербия
Электронный адрес: savicmbiljana@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3144-9850

Аннотация

В статье выделяются синтаксическо-семантические модели генитива времени со значением временной идентификации — временной локализованности (симультанность и сукцессивность) и временной квантификации, речь идет о временной квантификации в узком понимании (лонгитудинальность, предельность и ингрессивность) и временной частотности (регулярность). Выделяются типичные временные значения с генитивом: значение прямой временной локализованности без представления о протекании времени с маркером процессуальности (-): *усред / почетком / у концу / концем* + генитив; значение прямой временной локализованности с представлением о протекании времени с маркером процессуальности (+): *преко / за вријеме* + генитив; значение прямой временной локализованности, немаркированной с точки зрения представления о протекании времени, снабженное маркером процессуальности (+/-): *код* + генитив; значение прямой временной локализованности с маркированием актуализации: *овај, неки, један, исти, прошли, први, други* + генитив; значение неопределенной непрямой временной локализованности с маркированием линейной циркумлативности: *око* + генитив; значение определенной непрямой временной локализованности — временная антериорность: *прије / уочи / испред* + генитив и временная постериорность *послије / иза* + генитив. Значение временной квантификации в узком понимании реализуется как лонгитудинальность (*читав / цијели* + генитив), ингрессивность (*од* + генитив) и предельность (*до* + генитив), в то время как временная частотность фиксируется в значении регулярности (*сваки* + генитив). Анализируемый корпус собран в ходе полевого исследования говора Слатинского края (северо-запад Республики Сербской). Выделенные аспекты временных отношений, которые выражаются генитивом, сравниваются с состоянием в родственных говорах герцеговинско-краишского диалекта.

Ключевые слова

Сербские говоры Слатинского края, восточная группа северо-западной части герцеговинско-краишского диалекта, синтаксис падежей, генитив времени

Финансирование

Исследование выполнено при финансовой поддержке Министерства науки, технологического развития и инноваций Республики Сербия, договор 451-03-47/2023-01 заключен с Институтом сербского языка Сербской академии наук и искусств

Статья поступила в редакцию 14 мая 2023 г.

Статья доработана автором 12 июня 2023 г.

Статья принята в печать 23 июня 2023 г.

Цитирование: Црняк Д.М., Савич Б.М. Генитив времени в говоре Слатинского края около Баня-Луки (Республика Сербская). Славянский мир в третьем тысячелетии. 2023. Т. 18. № 1–2. С. 87–102. <https://doi.org/10.31168/2412-6446.2023.18.1-2.05>

TEMPORAL GENITIVE IN THE SPEECH OF THE SLATINA REGION NEAR BANJA LUKA (REPUBLIC OF SRPSKA)

Dijana M. Crnjak

Ph.D., Full Professor,
Faculty of Philology,
University of Banja Luka
Postal address: Bulevar vojvode Petra
Bojovića, 1A, Banja Luka, 78000,
Republic of Srpska, Bosnia and Herzegovina
E-mail: dijana.crnjak@flf.unibl.org

Biljana M. Savić

Ph. D., Researcher,
Institute for Serbian Language of SASA
Postal address: Kneza Mihaila str., 36/I,
Belgrade, 11000, Serbia
E-mail: savicmbiljana@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3144-9850

Abstract

This paper isolates the syntactic and semantic models of the temporal genitive with the meaning of temporal identification — temporal localization (simultaneity and successiveness) and temporal quantification, specifically temporal quantification in the narrow sense (longitudinality, terminativeness and ingressiveness) and temporal frequency (regularity). It further isolates typical temporal meanings expressed by the genitive: direct temporal localization without awareness of the passing of time, with the presence of processuality markers (-): *usred/ početkom/ u koncu/ koncem* + genitive; direct temporal localization with awareness of the passing of time, with the presence of processuality markers (+): *preko/ za vrijeme* + genitive; direct temporal localization unmarked in terms of awareness of the passing of time, with the presence of processuality markers (+/-): *kod* + genitive; direct temporal localization with actualization markers: *ovaj, neki, jedan, isti, prošli, prvi, drugi* + genitive; indefinite indirect temporal localization with linear circumlativity markers: *oko* + genitive; definite direct temporal localization — temporal anteriority: *prije/ uoči/ ispred* + genitive and temporal posteriority: *poslije/ iza* + genitive. The meaning of temporal quantification in the narrow sense is expressed as longitudinality: *čitav/ cijeli* + genitive, ingressiveness: *od* + genitive and terminativeness: *do* + genitive, while the temporal frequency was confirmed in the meaning of regularity: *svaki* + genitive. The corpus was collected in field research of the speech of the Slatina region in the north-west of the Republic of Srpska. The analysis compared the recorded aspects of temporal relations expressed with the genitive to the state in similar speeches of the Herzegovina-Krajina dialect.

Keywords

Serbian speeches of the Slatina region, eastern group of the north-west branch of the Herzegovina-Krajina dialect, syntax of cases, temporal genitive

Funding

The study was financially supported by the Ministry of Science, Technological Development and Innovation of the Republic of Serbia, contract 451-03-47/2023-01 was concluded with the Institute of the Serbian Language of the Serbian Academy of Sciences and Arts

Received 14 May 2023

Revised 12 June 2023

Accepted 23 June 2023

How to cite: Crnjak, D. M., Savić, B. M., 2023. Genitiv vremena u govore slatinskoga kraia okolo Banja-Luki (Republika Srpska) [Temporal Genitive in the Speech of the Slatina Region near Banja Luka (Republic of Srpska)]. *Slavic World in the Third Millennium*, 18 (1–2), pp. 87–102. <https://doi.org/10.31168/2412-6446.2023.18.1-2.05>

1. Села Четоевичи (Четојевићи), Яружани (Јаружани), Кадиняни (Кадињани), Горня-Слатина и Доња-Слатина (Горња и Доња Слатина), Мало-Блашко и Велико-Блашко (Мало и Велико Блашко) и Шушњари (Шушњари) вместе с курортным местом Слатина относятся к Слатинскому краю. Расположены они в общине Лакташи на правом берегу реки Врбас в двенадцати километрах от Баня-Луки. Перечисленные села, населенные сербами, согласно классификации сербских диалектов¹ относятся к восточной группе северо-западной части герцеговинско-краиншского диалекта. Материалом для настоящей статьи послужили собранные полевые данные из перечисленных сел, тем самым мы продолжаем наши исследования говора Слатинского края².

В статье представлены синтаксическо-семантические модели генитива времени в говоре Слатинского края³, сравнивается состояние с родственными говорами⁴ и с диалектным материалом, уточняется место слатинского говора в составе герцеговинско-краиншского диалекта как единого целого.

2. Темпоральность как семантическая категория, в центре которой находится грамматическая категория времени, характеризуется как *темпоральная идентификация / временная локализованность* (выделение отрезка на временной оси и расположение предикации по отношению к данному временному отрезку⁵) и *темпоральная квантификация* (измерение предикации во времени⁶).

¹ Драгичевић М. Говор личких јакаваца. Српски дијалектолошки зборник / гл. уред. П. Ивић. Београд: Српска академија наука и уметности, Институт за српскохрватски језик, 1986. Књ. 32. С. 226–228; *Idem*. Најзападнији српски говори данас. Зборник за српски језик, књижевност и умјетности. 2001. Књ. 1. С. 86–87.

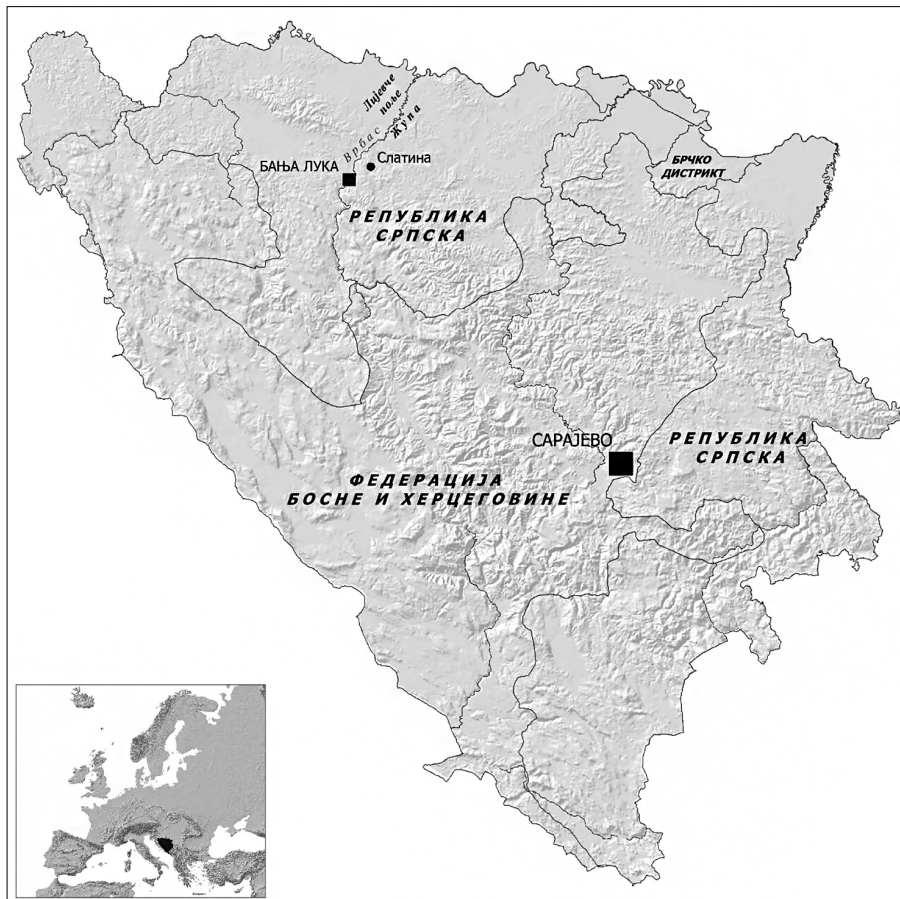
² Данные о работах, вышедших до 2017 г. см. в библиографии: Савић Б. Народна медицинска лексика Великог Блашка (код Бањалуке). Српски дијалектолошки зборник / гл. уред. С. Реметић. Београд: Српска академија наука и уметности, Институт за српски језик САНУ, 2017. Књ. 64. С. 995–996. Позже опубликовано также: Савић Б. М. Из лексике одијевања у Великом Блашку (код Бањалуке). Језици и културе у времену и простору / уред. С. Гудурић, Ј. Дражић, М. Стефановић. Нови Сад: Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет; Педагошко друштво Војводине, 2022. № 10 (1). С. 205–216; *Idem*. Лексика плетарства (на основу грађе из Великог Блашка код Бањалуке). Српски дијалектолошки зборник / гл. уред. С. Реметић. Београд: Српска академија наука и уметности, Институт за српски језик САНУ, 2022. Књ. 69. С. 311–331. (Перечисленные работы доступны в интернете: <https://dais.sanu.ac.rs/>).

³ Классификация материала основана на принципах, изложенных в «Темпорални (временски) генитив» у: Антонић И. Синтакса и семантика падежа. Синтакса савременога српског језика: проста реченица / ред. М. Ивић. Београд: Институт за српски језик САНУ, Београдска књига; Нови Сад: Матица српска, 2005. С. 158–164.

⁴ Подробнее о падежах в штокавских говорах см.: Симић З. Синтакса падежа у говору романијског платоа: метафоризација простора. Београд: Институт за српски језик САНУ, 2018. (Библиотека Јужнословенског филолога, нова серија; књ. 25).

⁵ Антонић И. Реченице с временском клаузом. Синтакса сложене реченице у савременом српском језику / ред. П. Пипер. Нови Сад: Матица српска; Београд: Институт за српски језик САНУ, 2018. С. 301.

⁶ *Ibid.* С. 326.

Слатина на карте Республики Сербской, Боснии и Герцеговины
Slatina on the map of Republika Srpska, Bosnia and Herzegovina

2.1. Временная локализованность проявляется как *прямая временная локализованность* — *симультанность* и *непрямая временная локализованность* — *сукцессивность*.

2.1.1. Прямая временная локализованность — симультанность

Значение прямой временной локализованности без представления о протекании времени (статичное понимание времени) с маркером процессуальности (-) выражается сочетанием *УСРЕД* («посреди») + генитив⁷. Предлог указывает на то, что действие помещено в центральную часть временного локализатора «при дополнительном прагматическом условии: внезапность — удивление — негодование по отношению к содержанию

⁷ Антонић И. Синтакса и семантика падежа... С. 154.

пропозиции»⁸. Существительные в генитиве при данном предлоге в нашем материале обозначают период (времена года), а также иные временные отрезки: *Гром загрмје на Светога Саву, усред^м зиме, кад му вр^нјеме није — тако каже пјесма; У тој кући је и усред љета студено; Није баш згодно ка-те усред ноћи пробуде.*

Данное значение обнаруживается и в сочетании *ПОЧЕТКОМ* («в начале») + генитив, в генитиве употребляется лексема *рат* («война»), имеющая значение невременного понятия, но в подобных примерах функционирующая как временной ориентир (непосредственный отсчет времени по отношению к какому-либо событию): *Само једно може бити, да су те слике побацине почетком Другог^к светског рата; Он је почетком Другог^к светског рата утеко одавде.*

В материале встречаются модели *У КОНАЦ / КОНЦЕМ* («в конце») + генитив, при этом существительные, обозначающие календарный год, названия месяцев, выступают в функции временного локализатора: *Они су се задржали, у конач тријез-девете дошли; Бресква рана стигива концем маја; Чаројице иду концем једанестог мјесеца.*

Прямая временная локализованность с представлением о протекании времени (динамическое понимание времени), имеющая маркер процессуальности (+)⁹, в нашем материале выражается при помощи сочетаний *ПРЕКО / ЗА ВРИЈЕМЕ* («в течение, во время») + генитив.

Перлятивное сочетание *ПРЕКО* + генитив употребляется с существительными, которые называют конвенциональную единицу времени (*година* «год»), с лексемами, которые обозначают времена года (*љето, зима* «лето», «зима»), часть дня (*дан* «светлое время суток») или период, связанный с человеческой деятельностью (*сезона* «сезон»). Анализируемое сочетание имеет временное значение «во время, за время»: *он туде буде преко љета; та земља стоји преко зиме да с^е измрзне; туде су били преко сезоне тамбурашки оркестри; Да би човјек би^о здрав преко ц^нјеле год^не, корисно се окупат на Ђурђевдан рано, прије изласка сунца; обноћ се ходало и то бирало, а преко дана су з^нјавет^нли¹⁰.*

С предлогом *ПРЕКО* зафиксирован также один пример со значением превышения временной границы: *то пр^нјеђе преко времена* (о выжеребке. — Д. Ц., Б. С.) *и оне стар^нце, жене кажу: «Ајде, синко, дај коб^нли соли из вертуна».*

⁸ *Antonić I.* Temporalni genitiv s predlogom usred. Зборник Матице српске за филологију и лингвистику. 1999. Књ. 42. С. 138.

⁹ *Антонић И.* Синтакса и семантика падежа... С. 154.

¹⁰ В список лексикализаторов включается материал с плато Романия, из восточной Боснии и Змижня: *Симић З.* Синтакса падежа у говору романијског платоа... С. 113–114; *Танасић С.З.* Падежи за обиљежавање времена у говору источнобосанских Ера. Годишњак за српски језик / уред. Б. Димитријевић. Ниш: Филозофски факултет у Нишу, 2013. Год. 26. № 13. С. 534–535; *Петровић Д.* О говору Змијања. Нови Сад: Матица српска, 1973. С. 159.

Наибольшим числом маркеров *процессуальность* (+) в корпусе обладает падежная модель *ЗА ВРИЈЕМЕ* + генитив. В качестве временного лексикализатора были зафиксированы¹¹:

– название правящего народа в определенный период: *за вр^нјеме Турака попови туј били; поп Стеван, он је би'о најглавни'и овде за вр^нјеме Турака;*

– существительное *рат* («война»): *Трбушни тифус је би'о за вр^нјеме онога рата; један је у Мађарској, Будимпешти, погино за вр^нјеме рата аустријанског;*

– названия стран и правителей, которые оставили след в нашей истории: *То је за вр^нјеме још старе Југославије, за вр^нјеме Карађорђевића, Александра*¹²;

– другие единицы времени: *домаћин изађе, кљуцне онај огранак, неко дрво са сикиром за вр^нјеме св^нјеће; за вр^нјеме зиме ис-Траписта крену, кад запада вел^нки сн^нјег.*

Данная модель нередко редуцируется до сочетания *ЗА* + генитив:

– при названии стран, часто в сочетании с определением: *Ја само памтим што је било за Аустрије и за старе Југославије; Све је то помрло, то је прије сто година, за Краљев^не; Е, па задње чаро^нице, ја мислим, то је прекинута већ^н за бивше Југославије, прошле, бивше Југославије*¹³;

– при существительном *рат*: *Та је стара црква, кажу прије несто година да је дошла ту, а да л је дошла, да л није, за некога рата; Славим увече Никољдан, како м^н је брат једини погино за онога рата*¹⁴;

– при существительном *вријеме* («время») в генитиве употребляется дентот обладателя власти: *Лончари су дошли за турскога времена из Лике; За данашње власти, наше данашње власти, н^нјесу одале чаро^нице; Била су масла једноч и за ове државе*¹⁵;

– при девербативных и других существительных с определением и без определения: *Поштовање у кући је било за мога памћења, ка-сам ја би'о д^нјете; три пут за свог младога времена би'о сам у чаро^ницама; за оног времена посл^нје дошо Остоја Вас^нћ; тегобу проведо за овога свог живота; у расвитање, за ноћи, да је дошо кући*¹⁶.

¹¹ Похожие примеры отмечены также в: Симић З. Синтакса падежа у говору романијског платоа... С. 16-118.

¹² Примеры с названиями государств находим в восточногерцеговинских Ерах, у екавцев Лики и в западнобоснийских иекавских говорах: Танасић С.З. Падежи за обиљежавање времена... С. 534; Драгичевић М. Говор личких јекаваца... С. 182; Дешић М. Западнобосански ијекавски говори. Српски дијалектолошки зборник / гл. уред. П. Ивић. Београд: Институт за српскохрватски језик, 1976. Књ. 21. С. 283.

¹³ Похожие примеры встречаем и в говорах Лики и западной Боснии, см.: Драгичевић М. Говор личких јекаваца... С. 182; Дешић М. Западнобосански ијекавски говори... С. 283.

¹⁴ То же самое отмечено в говоре Бани и Кордуна: Петровић Д. Говор Баније и Кордуна. Нови Сад: Матица српска; Загреб: Просвјета, 1978. С. 127.

¹⁵ Похожие свидетельства находим в Змијане: Петровић Д. О говору Змијања... С. 156.

¹⁶ Также в Бани и Кордуна: Петровић Д. Говор Баније и Кордуна... С. 127.

В этом же значении зафиксирован генитив существительного *година* («год») с количественным обязательным детерминатором: *већ тридесетих година почињу и наши одласци у пољопривредну школу*.

Прямая временная локализованность, немаркированная по отношению к представлению о протекании времени и имеющая маркер процессуальности (+/-)¹⁷, в нашем материале обнаруживается при употреблении генитива девербативного существительного с предлогом *КОД* («у»): *Па научи'o сам од других стари'их момака, на зборов'ма у колу, ко-црква, вјерских зборова и састанака*.

Прямую временную локализованность с маркированием актуализации характеризует употребление генитива с обязательным детерминатором в функции актуализатора дейктического типа: анафорических местоимений *овај, тај, онај* («этот, тот»), неопределенного местоимения *неки* («какой-то»), лексемы *један* («один»), прилагательных типа *исти, прошли, идући* («тот же», «прошлый», «следующий»), порядкового числительного *први, други* («первый», «второй») и др.¹⁸ Типичными лексикализаторами генитивной конструкции в нашем материале являются лексемы *дан, јутро, година* («день», «утро», «год»), существительные, которые обозначают дни недели, времена года и т. д.: *доће ти она тог дана; Оног јутра ка-ће умр'јет зовне сву чељад да се алале; Жени сина ове год'не; Они данас чине једнога петка, а друго' четвртка или петка сусједно село; једне прил'ке — нема цркве; Истог дана буде пе-шест свадби; владика је прошлога рата заклан у Врбањи; Ја и Милан ишли неке год'не у Београд*¹⁹.

Временным идентификатором реализации предикации нередко является календарный год, иногда без выраженного локализатора *година*: *Иљаду деветсто двадесет и друге год'не, тада кат сам ја имо пет⁰ година; И онда сам почео са иштијачем прекопават шездесет пете*²⁰.

В этой функции встречается и дата, в самостоятельном употреблении или при упоминании года: *двајеш-четвртога јуна — то је Вратоломије, крсно име Још'ћа; рођен сум седмога четвртога иљаду девето седамнесте*²¹.

2.1.2. Непрямая временная локализованность (неопределенная и определенная) — сукцессивность — означает помещение предикации за пределы границ выделенного временного отрезка²², причем предикация на про-

¹⁷ Антонић И. Синтакса и семантика падежа... С. 155.

¹⁸ Ibid. С. 156.

¹⁹ Также в других говорах. Ср.: Симић З. Синтакса падежа у говору романијског платоа... С. 102–105; Петровић Д. О говору Змијања... С. 153; Идет. Говор Баније и Кордуна... С. 126; Дешић М. Западнобосански ијекавски говори... С. 278; Драгичевић М. Говор личких јекаваца... С. 180; Танасић С. З. Падежи за обиљежавање времена... С. 532.

²⁰ Ср.: Симић З. Синтакса падежа у говору романијског платоа... С. 106–108.

²¹ Ср.: Ibid. С. 108–109.

²² Антонић И. Реченице с временском клаузом... С. 315.

тяжении всей своей длительности может предшествовать локализатору (*антериорность*), следовать после него (*постериорность*), или отношение успешивности является неопределенным по отношению к распределению на временной оси (*невъраженная успешивность*).

Неопределенная непрямая временная локализованность с маркером линейной циркумлативности выражается конструкцией *ОКО* («около») + генитив / аккузатив²³. В нашем материале при данном сочетании со значением «приблизительно во время X» употребляются существительные, которые обозначают праздники, количественные квантификаторы в аккузативе с существительным *сам* («час») в генитиве (которое иногда не выражено), а также даты или другие существительные: *Ал највише је посла око Петрова; Вак око Госпоина ткало се; А спремао се око Божѣна тако јако; Па око три сата ноћи; Па так око пола седам, седам, у шест насигурно мора бит; Дошо око дваес-трећег децембра; Ео, са-ће, ка'е, око м'јене биће кише*²⁴.

Определенная непрямая временная локализованность в нашем материале реализуется в значении временной антериорности (*ПРИЈЕ, УОЧИ, ИСПРЕД* («после», «накануне», «перед») + генитив) и временной постериорности (*ПОСЛИЈЕ, ИЗА* («после», «за») + генитив)²⁵.

Чаще всего с предлогом предшествования *ПРИЈЕ* («перед, до») употребляется существительное *сунце* («солнце») в генитиве²⁶: информанты в нарративах чаще всего рассказывали о народных календарных обычаях, которые предписывают, что определенные действия совершаются до восхода солнца: *Ђурђевдански об'чај је у старо доба био, кат сам ја био д'јете, прије сунца устат и прије отић у р'јеку, на поток, сви, сва младеж и окупат се на потоку; корисно се окупат на Ђурђевдан рано, прије изласка сунца; За Божѣн онда увече се зам'јеси чесн'ца, а сутредан се пече прије сунца; Чесн'ца да се са том водом закува. Што раније, боље. Раније ће ти год'на стићи, роднија ће бити. Да, да, прије зоре; Онда се ковртањ носи ће се врше жито, на Мали Божѣн, рано. Носи се прије, прије, мислим, сунца.*

Период до восхода солнца иногда называется *зора, зор* и *сван*: *прије него што сунце гране треба мет'т пећ" ... да, да, прије зоре; топ на Ускрс*

²³ Антонић И. Синтакса и семантика предлога око. Семантичка проучавања српског језика / уред. М. Радовановић, П. Пипер. Београд: Одељење језика и књижевности САНУ, 2008. (Српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија, књ. 2). С. 167.

²⁴ За исключением примеров, приведенных в: Симић З. Синтакса падежа у говору романијског платоа... С. 147-148, примеры из других говоров редкие. Ср.: Дешић М. Западнбосански ијекавски говори... С. 283; Драгичевић М. Говор личких јекаваца... С. 182; Петровић Д. О говору Змијања... С. 159; *Идет*. Говор Баније и Кордуна... С. 128.

²⁵ Антонић И. Синтакса и семантика падежа... С. 162.

²⁶ В говоре плато Романиа в данной конструкции чаще всего употребляется существительное *рат*, реже — *година* и *сам*, а также лексемы, которые обозначают праздники и период в течение года: Симић З. Синтакса падежа у говору романијског платоа... С. 135-136.

да пуца ... ујутро ишло, **прије зора**; Спасовдан, Вел^уки Ускрс и Бож^аћ — уранак, **прије свана** служба почиње.

В роли временного идентификатора антериорности встречается также существительное *рата*: *та група ко^и су ишли у тим чаро^ицама, **прије рата**, кад је то ходало. Посл^ује рата није, **прије рата**.*

Временным идентификатором антериорности иногда является наименование праздника: *Свакоме дјетету, сваком челядету направи вако мали сирац **прије Петрова дана** и осуши, да то на Петровдан свако д^ужете има свој сирчић.*

При предлоге *ПРИЈЕ* со значением предшествования, который сопровождает квантификатор в форме аккузатива времени, используются существительные *година* или *дан* в генитиве мн.ч., причем функцию аппроксиматора может исполнять наречие *једно*: *Марко се осели^о **прије једно дванез-година**, а Славко ^{је} осели^о одамно, морда **прије два^{ест} и пет^о година**; а точак направљен **прије два дана**.*

С тем же значением фиксируется сочетание типа *НАЗАД ГОДИНУ ДАНА* («год назад»): *Дочим сада, **назад једно тријез-година**, туда, по прилиц^у, дошо један свеишеник на нашу парохују; **Наза^о двије год^{не}** пошо сам љекар^ама.*

Временная антериорность отмечена в протокациональном сочетании *ИСПРЕД* («перед») + генитив, которое указывает на определенную временную дистанцию, что дополнительно акцентируется наречием *негде* («где-то») во временном значении: *То ^{је} било **негде испред^м Часно^х поста**, на пе-шез-дана. То ^{је} мого бит новембар, ту негде. О, **испред новембра**²⁷.* С другой стороны, сочетание *ПРЕД* («перед») + аккузатив означает, что некоторое действие происходит непосредственно до времени, обозначенного аккузативом; это подтверждает общеизвестное мнение, что разница между *ПРЕД* ~ *ИСПРЕД* заключается в маркировании близости — удаленности: *звао се **пред Бадњи дан** Туциндан; **Пред^м службу, пред зору, пред расви-тање** он испали; **Пред^м Спасовдан** то ^{је} бивало.*

Предлогом *УОЧИ* (*УОЧ, УЧЕ, УОЧЕ*) выражается прямая антериорность по отношению к известному временному отрезку, каковым в нашем корпусе является праздник²⁸: *Једино што с^у се **уоч^у Бурђева** метали ти крстови у жита; **Уоч Петрова дана** досада палите машале; **А уче Видова дана** цуре, ја не знам да л је и моја сестра, она најстарија, то рад^{ла}, а рад^{ле} с^у; **Уоче Бож^аћа**, кад^{ло} се, Богу се мол^{ло}.*

Временная постериорность в нашем материале выражается прежде всего генитивом с предлогами *ПОСЛИЈЕ* и *ИЗА*.

²⁷ Симич фиксирует две подобные конструкции в значении прямой антериорности: Ibid. С. 138-139.

²⁸ То же в других говорах. Ср.: *Петровић Д.* О говору Змијања... С. 159; *Симић З.* Синтакса падежа у говору романијског платоа... С. 136-137; *Танасић С. З.* Падежи за обиљежавање времена... С. 538.

Временным локализатором сочетания ПОСЛ(И)Е + генитив чаще всего является лексема *рат*²⁹: *Чаро'ице су биле све до рата, а посл"је рата нису; после рата нису биле.*

В этой функции фиксируются и другие существительные: *Посл"је службе, ка-се заврши служба, онда се крсти и вјенчава; онда се касније ломи чесн"ца, посл"је мол"тве; посл"је обуке ишли смо и на стрелиште; Посл"је сезоне он иде назад на посо тамо; посл"је тријес-првог октобра, када се затвара бања, то се све склони.*

Предлог ИЗА немаркирован с точки зрения квантификации постериорности (постериорной удаленности от локализатора)³⁰: *Последња су масла била **иза рата** једноч; То су били око Духова, **иза Духова** тако, док је још^{жс} зелено жито на њиви³¹.*

В нашем корпусе предлог ИЗА означает также «после чьей-то смерти»: *Мој отац от"ио у рат, а ја сам осто онда нејак, **иза матере** осто о-три год"не, а **иза оца** осто от седам година³².*

В материалах зафиксированы примеры с предлогом НАКОН («после»), в основном в речи более образованных информантов. Приведем пример с генитивом: *након **извјесног времена** посл"је обуке ишли смо и на стрелиште, на гађање бо'евом муницијом*; остальные примеры с аккумулятивом, которым выражается мера времени, причем в падежной конструкции существительные *дан, мјесец* («день, месяц») и *ред* («день и ночь, 24 часа») употреблены в форме род.п. мн.ч.: *Па су **након својих петнаест-двадесет^о дана** они кренути одма из Кастела; **након два мјесеца** треба курузе обра-ти; Ка-се просуше, **након једну два-три реда**, онда се носе тамо.*

В этом же значении фиксируется и менее частотное сочетание ИЗ + генитив, которое сопровождается наречием *одма(х)* («сразу»): *А за то вр"јеме, **ис прољећа**, док не буде косидбе, док се не сними с"јено, буду по шуми, по крчев"нама; Али знам, ка-су дошли одма **из рата** њи дво'ица, шта су препричавали.*

2.2. Временная квантификация

Временная квантификация в широком понимании (измерение предикации во времени) проявляется как временная квантификация в узком понимании, временная частотность и скорость³³.

²⁹ Также в говоре плато Романия: Симић З. Синтакса падежа у говору романијског платоа... С. 141-142.

³⁰ Антонић И. Синтакса и семантика падежа... С. 157.

³¹ В говоре плато Романия в этой конструкции чаще всего употребляется существительное *рат*: Симић З. Синтакса падежа у говору романијског платоа... С. 143. О других говорах см.: Петровић Д. О говору Змијања... С. 159; *Идет*. Говор Баније и Кордуна... С. 128; Танашић З. Падежи за обиљежавање времена... С. 539.

³² Петровић приводит пример: *Остала носећа **иза-чојека*** (Петровић Д. Говор Баније и Кордуна... С. 128). Для этого же значения Симић фиксирует НАКОМ + генитив и ЗА + инструментал (Симић З. Синтакса падежа у говору романијског платоа... С. 144).

³³ Антонић И. Реченице с временском клаузом... С. 326.

2.2.1. Временная квантификация в узком понимании определяется продолжительностью предикации во времени и выражается как лонгитудинальность, ингрессивность и предельность.

Лонгитудинальность в нашем материале помимо генитива выражается аккумулятивом с обязательным детерминатором (квантификаторы *читав* и *цијели*³⁴ («целый»)), которые уточняют продолжительность предикации.

Детерминатор *цијели* спорадически фиксируется в генитиве: *Отац је био млађи па је он слушао џ'јелога в'јека*. Гораздо чаще он сопровождается формой аккумулятива и встречается у существительных *љето*, *зима*, *дан*, *ноћ*, *вече*, *година* и *пост* («лето», «зима», «день», «ночь», «вечер», «год», «пост»): *остави у кући на чивилук и џ'јело љето виси*; *И тада су туде они били до прољећа, џ'јелу зиму; џ'јели дан стоји*; *Сви су могли ић, само који су могли џ'јелу ноћ одат*; *Ложјио се џ'јело вече*; *није добро спават на Бож'ћ, кажу да је мучан човјек џ'јелу год'ну*; *Ц'јели пост посна била*.

Детерминатор *читав* появляется только в генитиве — в тостах, в форме благопожелания: *Живи и здрави и весели били читавог* свога в'јека*; *Да буде сретан и весео читавог в'јека*.

В функции временного детерминатора ингрессивного типа — временная аблативность³⁵ — зафиксирована конструкция *ОД* + генитив («от, с») у существительных, которые обозначают праздники, года, времена года, даты, часы или более длительные единицы времени (*постање*, *старина*, *доба* («древность», «начало», «период», «время» и т. д.)): *А послужујем Светога Сисоју, он је сад у љет, от Петрова дана јевта дана разлике*; *Нисам свиро о-четрдесет и шесте, седме*; *Тај обичај се пратио, мислим, от прољећа*; *служба је рад'ла у бањи от првог маја; о-дванест сати иду куват пасуљ*; *Таки обичај от постања*; *досад је св'јет вјерово у нешто, у неку причу старинску, од њ'овије старина*; *то је један об'чај народски от пријошњије доба*.

Обозначение начальной границы некоторого временного понятия зафиксировано и в примере с несклоняемой лексемой *доба* («время, период») при предлоге *ОД*: *Од нека доба ја ка'ем: «Дај прекидај то!»*

Предельность — временная адлативность³⁶ в корпусе выражается сочетанием *ДО* + генитив, которое является показателем общей адлативности — «это значение подразумевает измерение длительности предикации во времени (до какого момента?)»³⁷. Позицию генитива могут занимать все существительные для обозначения времени, в нашем материале это:

– названия праздников: *И та је слама држата по кући, то звало се простирач, све до Малога Бож'ћа; до нашега Светога Јована, кат се гоћ' кру уку'а, онда с оном млад'цом направи се крст*;

³⁴ Антонић И. Синтакса и семантика падежа... С. 158.

³⁵ Ibid. С. 137.

³⁶ Ibid. С. 158.

³⁷ Антонић И. Синтакса и семантика предлога *до*. Зборник за филологију и лингвистику. 2007. Књ. 50. С. 37.

– конвенциональные единицы времени *сат* и *година* с наречием *једно* в функции апроксиматора: *спрема до једно дес^т сати; кад напасемо краве, онда идемо у коло, тако до три сата; то тако стоји док се не сасуши, до друге год^{не}*³⁸;

– обозначения части дня: *онда траје игранка до зоре; Бадњи дан смо, н^јесмо јели ништа изјутра до подне; тако смо до вечере били; мора то остат скроз до мрака; Па, богами, стоји до ноћи; До поноћ^н вак^е буде;*

– девербативное существительное *рат*: *до самога рата би^о је Остоја; он је би^о до почетка Другог^к свјетског рата;*

– предельные конструкции с лексикализованным конденсатором: *то је рад^{ло} већ вамо до ослобођења; виноградарством се није бави^о нико до њиховог доласка; И кад курузи буду загрнути, остану, расту, одметну се до бербе;*

– названия времен года: *И тада су туде они били до прољећа;*

– названия месяцев: *па су остали до четрдесет и прве године, скроз до октобра мјесеца;*

– названия периодов в году, связанных с определенной человеческой деятельностью: *до поклада (има) пе-дана мрсни;*

– некоторые другие существительные или наречия времени: *дође до тога времена да се то једном, да се то осјети да треба жена да роди; А ув^јек је ради^о, ув^јек, ув^јек, до задњог дана; Та два краја, тако да остане жере у њ^{ма} до сутредан^н*³⁹.

Фиксируется необычный пример *ДО* + аккумулятив вместо генитива : *Концем једанестог мјесеца, па до половину дванестог*⁴⁰.

Предлог *ДО* употреблен и в предложных конструкциях с временным значением: *А бадњак стоји прет кућом до уче Бож^нћа; Христово рођење..., би^о скуп у селу покрај пута, и све до уназад^н пар година је то прат^{ло}*⁴¹.

2.2.2. Временная частотность (измерение предикации по отношению к частоте появления во времени) выражается как *регулярность* — регулярное повторение и *временный характер действия* — временное повторение⁴².

Регулярность, то есть многократная реализация предикации во времени и всегда в одно и то же время⁴³, свое номинальное выражение находит

³⁸ Данные единицы времени чаще всего встречаются в конструкции *ДО* + генитив в говоре плато Романия, см.: Симић З. Синтакса падежа у говору романијског платоа... С. 159.

³⁹ В других говорах встречаются редкие примеры конструкции *ДО* + генитив во временном значении. Ср.: Драгичевић М. Говор личких жекаваца... С. 182; Петровић Д. О говору Змијања... С. 157; *Idem*. Говор Баније и Кордуна... С. 127.

⁴⁰ Отмечено в говоре Змияня: *до то вријеме, до Бадњи дан, до неко доба* (Петровић Д. О говору Змијања... С. 167).

⁴¹ Похожий пример см. у: Симић З. Синтакса падежа у говору романијског платоа... С. 162.

⁴² Антонић И. Реченице с временском клаузом... С. 341.

⁴³ *Ibid.* С. 342.

в использовании генитива и аккузатива с обязательным детерминатором в лексеме *сваки* («каждый»). В подобных конструкциях круг лексем ограничен. В генитиве чаще всего употребляются существительные, которыми обозначаются продолжительные временные периоды (*година* и *недјеља* («год», «неделя»)), реже употребляется название определенного дня: *Ишил⁴⁴ смо старој цркви претежно сваке год^{не}; Дође сваке недље младе поп и отвори ову стару цркву; Долаз⁴⁵ јо нам је поп свакога петка па нам је предаво вјеронауку⁴⁴*. С другой стороны, в аккузативе употребляются существительные, которыми обозначаются непродолжительные временные периоды, в нашем материале это лексемы *дан* и *вече⁴⁵* («день», «вечер»): *Богу се мол^т сваку вече; Долаз⁴⁶ ла ћи из Добоја сваки други дан*. В исключительных случаях этот квадификатор употребляется и в творительном падеже: *музика је била сваким даном*.

Фиксируются и сочетания в виде двусоставной конструкции *ОД* + генитив ... *ДО* + генитив, которые выражают длительность ограничительного типа, когда «объект локализации помещен также в границах первого упомянутого временного отрезка»⁴⁶: *Постим от Петрова до Светоз^к Сисоје; И о-тога времена кад је би^о потоп прошло^{1е} до Христовога рођења пет и по њада година; то^{1е} била обавеза од осам па до једанест сати; радови сви су ишли от првог маја до трид^мцет и првог октобра⁴⁷*.

Похожее значение фиксируется у сочетания *ИЗ* + генитив ... *У* + аккузатив, где выражается прогрессивная степень с временным значением⁴⁸: *из год^{не} у годину ишло је све наболь^е⁴⁹*.

3. Таким образом, рассмотренные в статье аспекты временных отношений, выражаемые генитивом, по большей части опираются на общие особенности большинства говоров герцеговинско-краишского диалекта.

И все же фиксируются конструкции, которые другие исследователи не отмечают, например, сочетание *НАЗАД ГОДИНУ ДАНА* («год назад») (*Дочим сада, назад једно тријез-година, туда, по прилиц⁴, дошо један свештеник на нашу парохију; Наза^о двије год^{не} пошо сам љекар^{ма}*), менее

⁴⁴ То же фиксируется в: Драгичевић М. Говор личких јекаваца... С. 180; Петровић Д. О говору Змијања... С. 153.

⁴⁵ Похожее распределение понятий находим в говоре плато Романия (Симић З. Синтакса падежа у говору романијског платоа... С. 164-166). В говоре восточнобоснийских Еров лексема *дан* отмечена также в генитиве (Танасић С. З. Падежи за обиљежаванье времена... С. 533).

⁴⁶ Пипер П. Семантичке категорије у простој реченици: синтаксичка семантика. Синтакса савременога српског језика: проста реченица / ред. М. Ивић. Београд: Институт за српски језик САНУ, Београдска књига; Нови Сад: Матица српска, 2005. С. 768.

⁴⁷ Примеры в говоре плато Романия см. в: Симић З. Синтакса падежа у говору романијског платоа... С. 162-164.

⁴⁸ Пипер П. Семантичке категорије... С. 768.

⁴⁹ Симић фиксирует примеры с сочетанием *из дана у дан* (досл. «изо дня в день») (Симић З. Синтакса падежа у говору романијског платоа... С. 168).

характерное сочетание *ИЗ* + генитив с временным наречием *одма(х)* («сразу») (*А за то вр'јеме, ис прољећа, док не буде косидбе, док се не сниму с'јено, буду по шуми, по крчев'нама; Али знам, ка-су дошли одма из рата њи дво'ица, шта су препричавали*), обозначение начальной границы некоторого временного понятия несклоняемой лексемой *доба* с предлогом *ОД* (*Од нека доба ја ка'ем: «Дај прекидај то!»*) и т.д. Также в нашем материале, в отличие от наблюдений других исследователей, предлог *НАКОН* по большей части встречается в речи более образованных информантов (*након извјесног времена посл'је обуке ишли смо и на стрелиште, на гађање б'јевог муницијом; Па су након својих петнаест-двадесет^о дана они кренути одма из Кастела*).

При этом некоторые явления, которые приводятся в статье, фиксируются в качестве исключения в остальных говорах обсуждаемого диалекта. Таковым является протолокационное сочетание *ИСПРЕД* + генитив, которое сопровождается наречием *негде* («где-то») во временном значении, что указывает на известную временную дистанцию (*То 'је било негде испред^м Часног^к поста, на пе-шез-дана. То 'је мого бит новембар, ту негде. О, испред новембра*) — Симич также отмечает это сочетание на плато Романия, но в значении прямой антериорности. Единственный пример сочетания *ДО* + аккузатив (*Концем једанестог мјесеца, на до половину дванестог*) отмечает и Петровић на Змиьянье, в его материалах зафиксировано употребление предлога *ИЗА* в значении «после чьей-то смерти» (*Остала носећа иза-чоэка*) и т. д.

Дальнейшие наши исследования говора Слатинского края внесут большую ясность в изучение данного явления и говора в целом.

Перевод с сербского Г.П. Пилипенко

Литература

- Антонић И.* Реченице с временском клаузом. Синтакса сложене реченице у савременом српском језику / ред. П. Пипер. Нови Сад: Матица српска; Београд: Институт за српски језик САНУ, 2018. С. 289–363.
- Антонић И.* Синтакса и семантика падежа. Синтакса савременога српског језика: проста реченица / ред. М. Ивић. Београд: Институт за српски језик САНУ, Београдска књига; Нови Сад: Матица српска, 2005. С. 119–300.
- Антонић И.* Синтакса и семантика предлога *до*. Зборник за филологију и лингвистику. 2007. Књ. 50. С. 31–43.
- Антонић И.* Синтакса и семантика предлога *око*. Семантичка проучавања српског језика / уред. М. Радовановић, П. Пипер. Београд: Одељење језика и књижевности САНУ, 2008. С. 161–179. (Српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија, књ. 2).
- Дешић М.* Западнобосански ијекавски говори. Српски дијалектолошки зборник / гл. уред. П. Ивић. Београд: Институт за српскохрватски језик, 1976. Књ. 21. С. 1–316.

- Драгичевић М.* Говор личких јекаваца. Српски дијалектолошки зборник / гл. уред. П. Ивић. Београд: Српска академија наука и уметности; Институт за српско-хрватски језик, 1986. Књ. 32. С. 7–241.
- Драгичевић М.* Најзападнији српски говори данас. Зборник за српски језик, књижевност и умјетности. 2001. Књ. 1. С. 79–89.
- Петровић Д.* Говор Баније и Кордуна. Нови Сад: Матица српска; Загреб: Просвјета, 1978.
- Петровић Д.* О говору Змијања. Нови Сад: Матица српска, 1973.
- Пипер П.* Семантичке категорије у простој реченици: синтаксичка семантика. Синтакса савременог српског језика: проста реченица / ред. М. Ивић. Београд: Институт за српски језик САНУ, Београдска књига; Нови Сад: Матица српска, 2005. С. 575–982.
- Савић Б.М.* Из лексике одијевања у Великом Блашку (код Бањалуке). Језици и културе у времену и простору / уред. С. Гудурић, Ј. Дражић, М. Стефановић. Нови Сад: Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет; Педагошко друштво Војводине, 2022. № 10 (1). С. 205–216.
- Савић Б.М.* Лексика плетарства (на основу грађе из Великог Блашка код Бањалуке). Српски дијалектолошки зборник / гл. уред. С. Реметић. Београд: Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик САНУ, 2022. Књ. 69. С. 311–331.
- Савић Б.* Народна медицинска лексика Великог Блашка (код Бањалуке). Српски дијалектолошки зборник / гл. уред. С. Реметић. Београд: Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик САНУ, 2017. Књ. 64. С. 995–1066.
- Симић З.* Синтакса падежа у говору романијског платоа: метафоризација простора. Београд: Институт за српски језик САНУ. 2018. (Библиотека Јужнословенског филолога, нова серија; књ. 25).
- Танасић С.З.* Падежи за обиљежавање времена у говору источнобосанских Ера. Годишњак за српски језик / уред. Б. Димитријевић. Ниш: Филозофски факултет у Нишу, 2013. Год. 26. № 13. С. 529–542.
- Антић И.* Temporalni genitiv s predlogom *usred*. Зборник Матице српске за филологију и лингвистику. 1999. Књ. 42. С. 133–139.

References

- Antonić, I., 2018. Sentences with Temporal Clauses. In: P. Piper, ed., 2018. *Syntax of the Complex Sentence in Contemporary Serbian Language*. Novi Sad: Matica srpska; Belgrade: Institut za srpski jezik SANU, pp. 289–363. (In Serbian)
- Antonić, I., 2005. Syntax and Semantics of Cases. In: M. Ivić, ed., 2005. *Syntax of Contemporary Serbian Language: the Simple Sentence*. Belgrade: Institut za srpski jezik SANU, Beogradska knjiga; Novi Sad: Matica srpska, pp. 119–300. (In Serbian)
- Antonić, I., 2007. Syntax and Semantics of the preposition ‘do’. *Archivum philologicum et linguisticum*, 50, pp. 31–43. (In Serbian)
- Antonić, I., 2008. Syntax and Semantics of the preposition ‘oko’. In: M. Radovanović, P. Piper, eds, 2008. *Semantic Studies of the Serbian Language*. Belgrade:

- Odeljenje jezika i književnosti SANU, pp. 161–179. (*The Serbian Language in the Light of Contemporary Linguistic Theories*, book 2). (In Serbian)
- Antonić, I., 1999. Temporal genitive with preposition “usred”. *Archivum philologicum et linguisticum*, 42, pp. 133–139. (In Serbian)
- Dešić, M., 1976. The Ijekavian Speeches of Western Bosnia. In: P. Ivić, ed., 1976. *Serbian Dialectological Journal*. Belgrade: Institut za srpskohrvatski jezik. Book 21, pp. 1–316. (In Serbian)
- Dragičević, M., 1986. The Ijekavian Speech of Lika. In: P. Ivić, ed., 1986. *Serbian Dialectological Journal*. Belgrade: Srpska akademija nauka i umetnosti; Institut za srpskohrvatski jezik. Book 32, pp. 7–241. (In Serbian)
- Dragičević, M., 2001. The Westernmost Serbian Speeches of Today. *Zbornik za srpski jezik, književnosti i umjetnosti*, 1, pp. 79–89. (In Serbian)
- Petrović, D., 1978. *The Speech of Banija and Kordun*. Novi Sad: Matica srpska; Zagreb: Prosvjeta. (In Serbian)
- Petrović, D., 1973. On the Speech of Zmijanje. Novi Sad: Matica srpska. (In Serbian)
- Piper, P., 2005. Semantic Categories of the Simple Sentence: Syntactic Semantics. In: M. Ivić, ed., 2005. *Syntax of Contemporary Serbian Language: the Simple Sentence*. Belgrade: Institut za srpski jezik SANU, Beogradska knjiga; Novi Sad: Matica srpska, pp. 575–982. (In Serbian)
- Savić, B.M., 2022. The Clothes Lexis of Veliko Blaško (near Banja Luka). In: S. Gudurić, J. Dražić, M. Stefanović, eds, 2022. *Languages and Cultures in Time and Space*. Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet; Pedagoško društvo Vojvodine, 10 (1), pp. 205–216. (In Serbian)
- Savić, B.M., 2022. Lexicon of Wickerwork (On the Basis of Materials from Veliko Blaško near Banja Luka). In: S. Remetić, ed., 2022. *Serbian Dialectological Journal*. Belgrade: Srpska akademija nauka i umetnosti, Institut za srpski jezik SANU. Book 69, pp. 311–331. (In Serbian)
- Savić, B., 2017. The Folk Medicine Lexis of Veliko Blaško (near Banja Luka). In: S. Remetić, ed., 2017. *Serbian Dialectological Journal*. Belgrade: Srpska akademija nauka i umetnosti, Institut za srpski jezik SANU. Book 64, pp. 995–1066. (In Serbian)
- Simić, Z., 2018. *The Syntax of Cases in the Romanija Plateau Vernacular: the Metaphorisation of Space*. Belgrade: Institut za srpski jezik SANU. (Library of the South Slavic Philologist, New Series; book 25). (In Serbian)
- Tanasić, S.Z., 2013. Cases for Marking Time in the Vernacular of East-Bosnian Eras. In: B. Dimitrijević, ed., 2013. *Serbian Language Yearbook*. Niš: Filozofski fakultet u Nišu, 26 (13), pp. 529–542. (In Serbian)